

Staroměstská radnice

Ve druhé polovině 13. století, kdy se v některých královských městech již vyvinula městská samospráva, nastává doba vzniku prvních radnic u nás. Zejména pražští konšelé začali pociťovat potřebu mít pro svá zasedání reprezentativní objekt, neboť se styděli za to, že obchodníci a cizinci přicházející do Prahy z okolních velkých měst se mohli již radničními budovami pyšnit. Ve 2. polovině 13. století totiž svou radnici už měla města jako Kolín nad Rýnem, Řezno, Norimberk, Vídeň, Magdeburk, Vratislav nebo Budyšin. V r. 1296 se proto pražští konšelé obrátili na krále Václava II. se žádostí, aby obci povolil koupit dům, ve kterém by se mohla vykonávat samospráva města. Tato žádost zůstala nevyslyšena, a tak je v r. 1338 opakována, tentokrát k rukám Jana Lucemburského. Ten na rozdíl od svého předchůdce prakticky obratem žádosti vychází vstříc a listinou z 18. 9. 1338 povoluje Praze koupit Volflinova domu na Staroměstském náměstí pro účely radnic. Byla tak převzata praxe i z jiných středoevropských měst, kde také nová sídla městských rad vznikala přestavbou starších domů. Rozvoj radnic jako novostaveb se totiž prosazuje a rozvíjí až později.

Prakticky hned po vyhovění této žádosti začínají stavební úpravy Volflinova domu pro potřeby radnic. Původní nárožní věž je nahrazena novou a je v ní zřízena radniční kaple. Stavební proměna v radnici je dokončena r. 1364. Po požáru v r. 1399 je v rámci rekonstrukce nově zbudován v dolní části radniční věže astronomický orloj, jehož vznik se klade do roku 1410. Když v r. 1458 probíhala na radnici volba nového českého krále, jímž se stal Jiří z Poděbrad, došlo v téže roce k významnému rozšíření radničního bloku o přikoupení sousedního Mikšova (Křížova) domu, který pak byl propojen s radnicí. Na přelomu 15. a 16. století se na přestavbě radnice významně podílel Matěj Rejsek. Další rozsáhlejší přestavbou Staroměstská radnice prošla v letech 1784–87, která byla vynucena tím, že se budova stala sídlem spojené pražské městské správy a tak došlo k dosud největšímu rozšíření radnice přístavbou východního křídla. Také 19. století bylo dobou významných proměn Staroměstské radnice, když v r. 1807 se na věži objevují hodiny a nad nimi vyhlídkový ochoz, který dnes patří k nejnavštěvovanějším pražským vyhlídkovým bodům. K dalším proměnám radničního bloku dochází ve třicátých letech 19. století, když nejdříve je r. 1835 zakoupen a poté propojen na západní straně raně gotický dům U kohouta. O tři roky později bylo zbouráno Hummelovo východní křídlo, které v původní podobě tak vydrželo jen půl století, a v r. 1840 nahrazeno Nobileho přístavbou v novogotickém slohu. Ani té však nebylo souzeno vydržet na Staroměstském náměstí až do současnosti, neboť vyhořela během Pražského povstání v květnu 1945 a poté byla zcela stržena. Všechny poválečné pokusy o novou dostavbu této části Staroměstské radnice zůstaly doposud jen na papíře. Již v r. 1948 byl opraven orloj – jedna z nejvyhledávanějších pražských atrakcí. V r. 1962 byla Staroměstská radnice prohlášena Národní kulturní památkou. Poslední rozsáhlá rekonstrukce radnice probíhala v letech 2017–18 a její součástí byla i demontáž a oprava orloje.

1. Montáž začněte lepením věže **A** (díly na archu 1, 2, 3). Pomocný díl **A1** slepte a nasuňte shora tak, jak je patrné z názorné kresby (obr. 2). Pak přilepte ochoz **A2**, vějířovité spodní dílky v rozích přilepte až naposled. Dále pak přilepte slepené díly **A3** (střechy rohových víček).

2. Slepte díly **A4**, **A5** a nalepte díly **A6**. Celek pak nasuňte shora a nalepte na strop věže **A**.

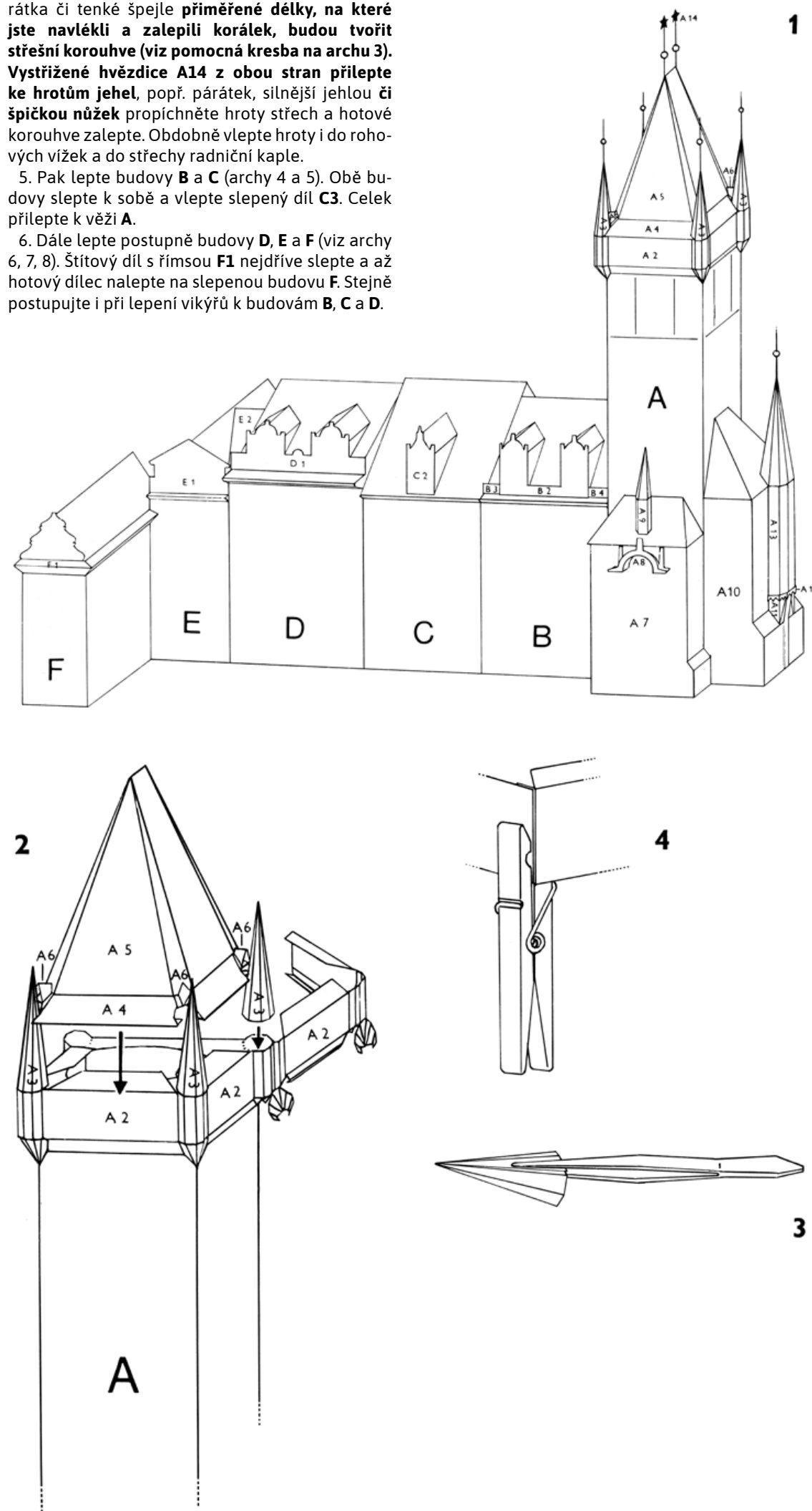
3. Před slepováním orloje prořízněte v dílcích **A7** otvory pro vsunutí zálepek dílů **A8** a **A9**. Díl **A9**

(podobně jako díl **A13**) slepujte tak, že nejdříve slepíte zálepku obvodového zdiva, pak zálepku jehlanovité střechy, a teprve potom obě části slepíte k sobě (obr. 1).

4. Stejně dlouhé jehly, popřípadě obroušená párátká či tenké špejle **přiměřené délky, na které jste navlékli a zalepili korálek, budou tvořit střední korouhve (viz pomocná kresba na archu 3). Vystřížené hvězdice A14 z obou stran přilepte ke hrotům jehel, popř. párátek, silnější jehlou či špičkou nůžek** propíchněte hroty střech a hotové korouhve zalepte. Obdobně vlepte hroty i do rohových víček a do střechy radniční kaple.

5. Pak lepte budovy **B** a **C** (archy 4 a 5). Obě budovy slepte k sobě a vlepte slepený díl **C3**. Celek přilepte k věži **A**.

6. Dále lepte postupně budovy **D**, **E** a **F** (viz archy 6, 7, 8). Štítový díl s římsou **F1** nejdříve slepte a až hotový dílec nalepte na slepenou budovu **F**. Stejně postupujte i při lepení vikýřů k budovám **B**, **C** a **D**.

Královský letohrádek na Pražském hradě

Renesance jako architektonický sloh se do českých zemí začíná dostávat v devadesátých letech 15. století a to zejména z Uher, kde byla renesanční architektura výrazně podporována králem Matyášem Korvínem. Prvním pražským objektem, který obsahuje prvky renesanční architektury, se stává Vladislavský sál s renesančními portály a okny z r. 1493. Prvním renesančním palácem pak je celé Ludvíkovo křídlo Starého královského paláce na Pražském hradu, které bylo postaveno v prvních dvou dekádách 16. století. Tím končí příspěvek Jagellonců k šíření renesanční architektury u nás, neboť smrtí Ludvíka Jagellonského v bitvě u Moháče 29. 8. 1526 končí éra této královské dynastie na českém trůnu. Volbou Ferdinanda I. českým králem se na český trůn dostává habsburská dynastie a hned za vlády tohoto prvního Habsburka se v širším areálu Pražského hradu rodí renesanční stavba, která se dodnes označuje jako nejčistší ukázka italské renesance na sever od Alp.

Když byla v r. 1535 založena na severním předpolí Jeleního příkopu Královská zahrada ve stylu italské zahradní renesanční architektury, počítalo se i s výstavbou některých objektů, zejména pak luthausu či letohrádku pro pořádání slavností nebo místa zábavy a odpočinku. Královská zahrada byla plánována výhradně jako uzavřený prostor pro panovníka, jeho rodinu a jeho hosty, případně pro akce jím pořádané. Proto byla po celá staletí široké veřejnosti přístupna pouze zce-

la výjimečně. Královskou zahradu tak pro turisty otevřel až v březnu 1990 prezident Václav Havel.

Projekt a dřevěný model letohrádku vypracoval italský kameník a architekt Paolo della Stella a samotná stavba byla započata v dubnu 1538 na východním okraji Královské zahrady. Rozsáhlý požár Pražského hradu v r. 1541 stavbu zpomalil a po dokončení přizemí a arkádového ochozu v r. 1550 dokonce zcela zastavil. Když stavbu v r. 1552 převzal Bonifác Wohlmut, došlo k zásadnímu rozšíření letohrádku o horní patro zakončené nezvykle tvarovanou střechem. Stavba tak díky tomu byla dokončena roku 1560. Až do éry Josefa II. sloužil letohrádek svému původnímu účelu, avšak tento panovník předal „nepotřebný“ objekt císařskému dělostřelectvu, který objekt využívalo mj. i k výrobě střelného prachu. Bylo tedy velkým štěstím, že stavba letohrádku nakonec neskončila v ruinách podobně jako aténský Parthenon, který také sloužil jako sklad střelného prachu.

Ve 20. století byla tato památka celkem třikrát opravována a restaurována. V letech 1928–30 pod vedením Josipa Plečnika, v letech 1952–55 Pavlem Janákem a poslední rekonstrukce probíhala v letech 1988–91. Nyní Královský letohrádek slouží výhradně k uměleckým výstavám, přičemž hlavním exponátem zůstává sama jeho čistě italská renesanční architektura.

A proč se vlastně tomuto zahradnímu letohrádku říká Belveder? Na žádost papeže Inocence

VIII. postavil architekt Antonio Pollaiuolo v letech 1484–87 vilu Belvedere na návrší nad starou bazilikou sv. Petra. Název vily vznikl z italských slov „belvedere“, tj. krásný výhled. Tato stavba pak odstartovala módní vlnu stavění dalších „krásných vyhlídek“ neboli Belvederů a protože z terasy Letohrádku královny Anny je krásný výhled nejen na severní starobylou stranu Pražského hradu, ale také dolů na centrum Prahy, je jeho neoficiální název Belveder docela na místě, byť architektonicky se spíše jedná o předměstskou vilu (villa suburbana) a nikoliv o klasický vyhlídkový pavilon.

1. K dílu **A** přilepíme díly **A1** a **A2**. Do spodní strany vlepíme výztuhu **A3**, jak naznačuje nákras na straně XX. Dále nalepíme výztuhu **A3a** do místa označeného na lici straně uprostřed dílu **A**. Tuto výztuhu vlepíme rovněž do spodní strany. Aby byla základna pevná a rovná, doporučujeme díl **A** a díl **AA** přilepit na pevnější karton formátu 312 x 323 milimetrů. Díl **AA** přilepíme nejdříve a po celé ploše.

2. Pak k sobě slepíme díly **A4**, **A5**, **A6**, **A7** a celek stranově správně nalepíme k základně **A**. Nyní po délce slepíme a zálepkami k základně přilepíme díly **A8**, **A9** a **A10**, **A11**, **A12** a **A13**. Vnitřní obdélník dílu **A14** vystříháme a vyjmeme, zálepku v rozích přilepíme na vnější strany a celek nalepíme na stěny **A4** až **A7**. Pak přilepíme k hornímu nekrytému ochozu díly arkád **A15**, **A16**, **A17**, **A18** a slepíme k sobě sloupky v rozích. Patky ostatních sloupů postupně přilepíme k dolnímu zábradlí arkádového ochozu. K hornímu zábradlí nekrytého ochozu nalepíme krycí pásy **A19**, **A20**, **A21**, **A22**.

Slepíme díly **B**, **B1**, **B2**, **B3** a celek stranově správně nalepíme k ochozu **A14**.

3. Podle názorné kresby na archu 7 slepíme pomocnou konstrukci střechy **C**. Postup lepení je určen čísly dílů **C** až **C12**. Díly střechy **D**, **D1**, **D2** náležitě vyformujeme, nejlépe protažením na hraně stolu. Dbáme, aby zejména díl **D** střechy ve tvaru oslího hřbetu správně přiléhala k pomocné konstrukci. Pak díl **D** nalepíme na konstrukci **C**. Pomocná konstrukce má být vsunuta až do hřebene střechy **D**. Pak teprve přilepíme díly **D1** a **D2**. Slepenu střechu přilepíme na nepotříštěnou stranu dílu **D3**. Doporučujeme díl **D3** potříštěnou stranou položit na pevnou pracovní podložku, přiložit střechu **D** a zajistit pomocí špendlíků. Hotovou střechu přilepíme ke zdivu horního patra tak, aby přesah střechy nad římsou byl na všech stranách stejný.

4. Pak nalepíme díly **E**, **E1**, **E2**, **E3**. Do obloučků vyformujeme listy dílů **E4** až **E9**, jak naznačuje názorná kresba na archu 6 a středovou částí je přilepíme na příslušná místa dílů **E** a **E3**.

5. Přilepíme díl **F**. Pak slepíme díl **F1** a vyformujeme a slepíme díl **F3** a přilepíme k dílu **F1**. Zalepíme prostřížené díly **F4** a **F5** a po obvodě slepíme k sobě tak, abychom získali oboustranně potříštěnou větší mísu fontány. Tu pak přilepíme na díl **F3**. Podobně slepíme i horní mísu **F7** a **F8**. Do středu horní mísy vlepíme slepený díl **F9**. K zvýšení efektu můžeme ještě z nastříhaných nití, které přilepíme k horní a dolní míse fontány, znázornit tryskající prameny vody. Kompletní fontány přilepíme k dílu **F**.

Nakonec obroušením upravíme dvě párátká nebo špejle, navlékneme na ně dřevěné nebo skleněné barevné korálky a zalepíme do hřebene střechy (viz názorná kresba na archu 7).

